

PERFEȚIONAREA INFRASTRUCTURII SOCIALE ÎN LOCALITATEA RURALĂ

V.Cazacu

Universitatea Tehnică a Moldovei

O problemă fundamentală a reformei agrare este crearea infrastructurii sociale în sectorul rural. Reducerea sărăciei și dezvoltarea rurală devine imposibilă fără dezvoltarea simultană a sectorului neagricol: ocrotirea sănătății, învățământ, cultură, aprovizionarea cu apă, gaz și căldură. Astfel, în perioada de tranziție numărul întreprinderilor industriale, comerciale și publice de deservire a consumatorilor a diminuat substanțial în zonele rurale ale republicii. Această situație este cauzată în majoritatea sa de reducerea veniturilor populației rurale care nu are posibilitatea să achite plata pentru serviciile menționate mai sus. În consecință, Republica Moldova în prezent se află într-un cerc vicios. Pe de o parte, un număr mare de oameni care activează în domeniul agriculturii nu generează suficient venituri pentru plata serviciilor relevante, ce duce la un exod în masă al populației care încearcă să-și câștige existența în afara republicii. Pe de altă parte, acest cerc vicios poate fi întrerupt numai prin asigurarea unei creșteri în productivitatea muncii și în volumul veniturilor lucrătorilor agricoli, prin utilizarea unor programe speciale pentru afacerile neagricole din zonele rurale, în special pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în prestarea de servicii.

Pentru a accelera acest proces Guvernul trebuie să furnizeze stimulentele necesare pentru

încurajarea noilor agenți economici. Aceasta trebuie să includă optimizarea procedurii de înregistrare pentru noile întreprinderi, raționalizarea numărului de organe de control. În același timp este necesar de a îmbunătăți cunoștințele, abilitățile și accesul la capital și de a facilita investițiile în zonele rurale, inclusiv infrastructura rurală. Administrația locală ar trebui să joace un rol mai activ.

În situația de criză, care a fost cuprinsă Republica Moldova cea mai afectată a fost localitatea rurală. Din lipsa de mijloace a fost distrusă practic toată infrastructura, rețelele comerciale, casele de cultură, cluburile. Cauza principală a fost salariul mizer, care nu era achitat la timp, ce a provocat plecarea multor specialiști peste hotarele republicii și a complicat asigurarea cu cadre a școlilor și instituțiile medicale.

Analizând infrastructura rurală în anii 1990 – 2002 se poate de concluzionat că în ultimii ani investițiile în dezvoltarea infrastructurii au fost foarte neesențiale; dacă în anul 1990 au fost construiți 586 mii m² apoi în anul 2002 numai 69 mii m², în anul 1990 au fost date în exploatare 22 școli, gimnazii, licee iar în anii 1995, 1998, 2002, 2001, 2002 numai câte o unitate. În ultimii 4 ani nu a fost dat în exploatare nici un spital, ambulatorie, policlinică (tabelul 1).

Tabelul 1. Dezvoltarea infrastructurii rurale în Republica Moldova în anii 1990, 1995-2002

	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2002
Construirea caselor de locuit, mii m ²	586	202	113	85	64	69	69
Darea în folosință a școlilor, gimnazii, licee	22	1	1	-	1	1	1
locuri pentru elevi	12300	162	130	-	420	170	864
Darea în exploatare a instituțiilor preșcolare, locuri	5000	50	190	-	-	-	-
Cluburi și case de cultură, locuri		-	400	-	400	-	-
Darea în exploatare a spitale, paturi	319	-	25	-	-	-	-
Ambulatorii și policlinici, vizite de schimb	1445	-	80	-	-	-	-

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova. Chișinău, 2003, pag. 482, 489, 456.

Referitor la instituțiile de menire culturală în localitățile rurale, s-a redus numărul bibliotecilor de la 1676 în anul 1990 la 1199 în anul 2002 și instituțiile culturale de la 1499 în anul 1990 la 1140

în anul 2002, în ceea ce privește instalațiile cinematografice este o situație dezastruoasă: dacă în anul 1990 existau 1791 de instalații atunci în anul 2001 numai 4 instalații (tabelul 2).

Tabelul 2. Instituțiile de menire culturală în localitățile rurale ale Republicii Moldova

	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2002
Numărul bibliotecelor	1676	1361	1335	1224	1215	1195	1199
Instalații cinematografice	1791	151	16	11	2	4	0,4
Instituții culturale	1499	1183	1178	1154	1149	1148	1140

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova. Chișinău, 2003, pag.276

Pornind de la importanța locului și rolului agriculturii în societate ca sistem autoregenerativ, este necesar de menționat că pentru Republica Moldova (cu o îndelungată istorie rurală și cu un loc predominant a agriculturii în economia țării) e oportun să optăm pentru strategia modernizării rurale. Fiindcă satul și orașul au fost și sunt consecința diviziunii sociale a muncii și deci atât ca geneză, cât și ca devenire, ele sunt produsul legităților obiective ale societății umane. Ca doi piloni de sprijin ai societății integratoare și ca două părți ale aceluiași întreg, satul și orașul se regăsesc complementar într-un raport de oportunități reciproce și deci nu pot exista unul independent de celălalt. „Locuitorii de la oraș și cei de la țară- scrie Adam Smith – își fac reciproc servicii unii altora și în consecință ei nu pot supraviețui unii fără ceilalți”. [România și Republica Moldova agricultura și rolul în perioada de tranziție./ Ovidiu Bădina București, 1996, p. 125].

Ca specie ale aceluiași gen și ca moduri distincte de viață ale aceleiași naturi umane, satul și orașul cooperează esențial într-o dialectică reciproc necesară și se alătură unul altuia indeferent de timp și dincolo de spațiu. Inevoluția unuia dintre ele, ca și o eventuală dispărțire a ruralului, ar duce inevitabil la dezechilibrele sociale și ar scoate din circuitul productiv resurse de utilitate generală. De aceea, este evident că strategiile dezvoltării localităților rurale se impun să se întemeieze pe procesele modernizării rurale, iar tipologizarea satelor să aibă ca drept criteriu aptitudinea și gradul disponibilităților pentru acest proces.

Actualmente în Republica Moldova este necesar de a promova o politică adecvată privind infrastructura rurală. Pentru aceasta este nevoie de atras resurse necesare în dezvoltarea sferei sociale rurale, de creat condiții organizaționale cât și economice pentru a înlătura disproporțiile create dintre sat și oraș.

Căile principale de restructurare a infrastructurii sociale în Republica Moldova:

1. În scopul creșterii și dezvoltării infrastructurii rurale este necesar de majorat investițiile capitale în sectorul agrar (în construirea și reparația drumurilor, în aprovizionarea cu apă potabilă, energie electrică, gaze naturale, rețele de telefonie);

2. Soluționarea premiselor materiale nefavorabile în localitățile rurale;

- sistemul de transport neperfecționat (organizarea rutelor de transportul pasagerilor în toate localitățile rurale);
- sistemul rutier slab dezvoltat (reparația și construirea drumurilor ce leagă satele cu centrele raionale).

3. Autonomia economică a producătorilor rurali și formarea diferitor cooperative, asociații, întreprinderi noi cu deplul de proprietate asupra bunurilor materiale (organizarea în localitățile rurale a centrelor comerciale ce ar propune populației producție de larg consum, a întreprinderilor de deservire socială la sate).

4. Rezolvarea problemei creditării în agricultură pentru producere și pentru construirea fondului locativ, aplicarea și dezvoltarea creditului ipotecar (pentru tinerii specialiști organizarea creditării pentru construcția spațiului locativ).

5. Soluționarea problemelor sociale: Învățământ, cultură, ocrotirea sănătății (impunerea populației rurale de a trece controlul medical o dată pe an, obligarea părinților ca copiii să frecventeze școala).

Pentru perfecționarea infrastructurii sociale în localitățile rurale în primul rând, trebuie de pus accent pe următoarele: ocrotirea sănătății, educație și cultură, aprovizionarea cu energie electrică, apă potabilă și gaze naturale.

În domeniul sănătății accentul trebuie de pus la accesul populației din localitățile rurale la asistența medicală prin reformarea sistemului de ocrotire a sănătății pe baza asigurărilor medicale și implementarea medicului de familie.

Întru realizarea acestui scop trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- promovarea modului sănătos de viață și ocrotirea sănătății a familiei;
- reorganizarea rețelilor spitalicești și extinderea în proporții mari a sectorului primar de sănătate ca factor decisiv în profilaxia menținerii nivelului de sănătate a populației prin intermediul medicilor de familie;
- eșalonarea asistenței medicale specializate: spitalul sectorial, raional, republican;

- implementarea tehnologiilor avansate de tratare a pacienților;

- elaborarea, adoptarea și implementarea mecanismului de finanțare a unităților medico – sanitare ce vor presta servicii garantat de stat;

- restructurarea sistemului farmaceutic în funcție de reorganizarea sistemului de sănătate în ansamblu (deschiderea în incinta centrelor medicale rurale a farmaciilor);

- ridicarea responsabilității patronilor de sănătatea angajaților și a părinților de sănătatea copiilor;

- organizarea și dezvoltarea sistemului farmaceutic de stat în scopul asigurării populației cu medicamente la prețuri accesibile (controlul din partea statului a prețurilor la medicamente);

- asigurarea transparenței utilizării mijloacelor bugetare, speciale, extrabugetare și a ajutoarelor umanitare.

Aprofundarea reformelor economice și sociale în Republica Moldova cât și direcția spre integrarea în Uniunea Europeană impun promovarea unei reforme educaționale globale. Deoarece educația este fundamentul și cheia investițiilor în capitalul uman, politica în domeniul învățământului trebuie să fie considerată ca o prioritate națională și trebuie să fie orientată spre asigurarea șanselor egale la învățământ pentru toate categoriile de populație inclusiv și cele sătești. Pentru acesta este necesar de a atrage atenție la următoarele:

- consolidarea cadrului legislativ privind dezvoltarea învățământului (impunerea obligatoriu a studiilor medii incomplete);

- crearea condițiilor de trai și de plasare în câmpul muncii a tinerilor specialiști (aprovizionarea din partea organilor de administrare locală a tinerilor specialiști cu spațiu locativ);

- completarea fondului de manuale și promovarea unui mecanism durabil de finanțare recuperabilă a procesului de editare și asigurare a elevilor cu manuale și materiale didactice;

- elaborarea și implementarea standartelor educaționale europene care va sta la baza unui sistem național de evaluare în învățământ la toate nivelurile de însușire;

- definitivarea procesului de transmitere a instituțiilor de învățământ secundar profesional în subordinea organilor administrației publice locale;

- sporirea responsabilității autorităților publice locale pentru asigurarea condițiilor de pregătire obligatorie pentru școală a copiilor și pentru determinarea fenomenului de abandonat școlar;

- restabilirea și construirea căminelor de cultură din localitățile rurale;

- organizarea cercurilor culturale pentru ocuparea copiilor la centrele de creație.

- o prioritate o constituie construcția și ameliorarea rețelei de drumuri. Starea proastă a drumurilor locale are un impact negativ asupra creșterii veniturilor gospodăriilor, prin faptul că limitează accesul lor la piețele de desfacere din localitățile urbane, împiedică o cooperare mai eficientă cu industria prelucrătoare, precum și este unul din principalii factori ce determină izolarea localităților rurale.

O altă problemă a perfecționării infrastructurii rurale o constituie aprovizionarea populației cu apă potabilă, gaz, legătură telefonică. În timpul de față sudul Republicii Moldova necesită asigurare cu apă potabilă. Este necesar de a construi apeducte de aprovizionare cu apă. Deoarece țara noastră nu dispune de resurse energetice și pădurile constituie numai 11% din teritoriul este necesar de a gazifica toate localitățile rurale. La finele anului 2003 din 1530 de localități rurale au fost gazificate 310 localități ce reprezintă 20,3%. [Moldova-Gaz]. Referitor la asigurarea cu telefoane conform rapoartelor de activitatea a SA „Moldtelecom” în anul 2001 numărul de abonați au fost de 639,2 mii ce reprezintă 17,5 telefoane la 100 locuitori. [www.moldtelecom.md/repoarte de activitate].

Bibliografie

1. **Bădina O.** România și Republica Moldova agricultura și rolul în perioada de tranziție, Biculcești 1996
2. **Șofranksy O.** Republica Moldova: capital geopolitic.- Chișinău: Cartier, 19
3. Sărăcia în Moldova, 2002: rezultate preliminare” Tendințe în Economie. Ediție Trimestrială, ianuarie – martie 2003.
4. Moldova în cifre. Culegere succintă de informații statistice. Departamentul Statistică și Sociologie. Chișinău, 2003..
5. Buletin statistic, Chișinău 2003.
6. Starea social economică a Republicii Moldova, Chișinău 2003.
7. Aspecte privind nivelul de trai al populației în Republica Moldova, Buletin statistic Chișinău 2003.
7. Anuarul statistic al Republicii Moldova. Chișinău, 2003.

Recomandat spre publicare: 14.06.04